

Sygn. akt III AUa 1717/11

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 lutego 2012 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu Wydział III

Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Irena Różańska-Dorosz (spr.)
Sędziowie:	SSA Janina Cieślikowska SSO del. Ireneusz Lejczak
Protokolant:	Adrianna Szymanowska

po rozpoznaniu w dniu 14 lutego 2012 r. we Wrocławiu

sprawy z wniosku Z. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

o wcześniejszą emeryturę

na skutek apelacji Z. W.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Legnicy

z dnia 2 listopada 2011 r. sygn. akt V U 1105/11

I. **oddala apelację;**

II. **nie obciąża wnioskodawczyni kosztami zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 9 listopada 2011 r. Sąd Okręgowy w Legnicy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie Z. W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. z dnia 8 sierpnia 2011 r. odmawiającej przyznania wnioskodawczyni prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd I instancji wydał w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny:

Z. W. urodziła się 12 sierpnia 1956 r. Na dzień 1 stycznia 1999 r. wykazała 25 lat, 6 miesięcy i 26 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Nie przystąpiła do OFE i nie pozostaje w stosunku pracy, który rozwiązała w dniu 28

lutego 2009 r. Ubezpieczona jest uprawniona do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy do dnia 31 stycznia 2013 r.

Wnioskodawczyni od 21 maja 1973 r. do 19 lutego 1975 r. była zatrudniona w Gminnej Spółdzielni (...) w P. na stanowisku aparatowego przy wytwarzaniu wód gazowanych. W okresie od 22 lutego 1975 r. do 31 października 1990 r. Z. W. była zatrudniona w (...) na stanowisku krojczego odzieży. Od 1 listopada 1990 r. do 28 lutego 2009 r., wnioskodawczyni była zatrudniona w Przedsiębiorstwie Produkcyjnym (...) Sp. z o.o. w Z. na stanowisku krojczego odzieży skórzanej.

W obu zakładach pracy, wnioskodawczyni pracowała przy wykrawaniu elementów skórzanych i wykonywała takie same czynności. Praca ubezpieczonej polegała na tym, że najpierw rozkładała skóry na stole do krojenia, sortowała je kolorystycznie, po czym przykładła szablon do danego materiału, a następnie ręcznie, przy użyciu noża, wykrawała określone elementy, np., rękawy, kołnierze, mankiety etc. Wykrojone elementy zwijane były w rulon i zanoszone do brakarza, który dokonywał oceny, czy poszczególne wyroby skórzane zostały dobrze przygotowane. Wnioskodawczyni wykonywała powyższe czynności ręcznie, jej praca nie była zautomatyzowana. Ubezpieczona nie obsługiwała urządzeń do prasowania, klejenia i wykrawania wyrobów w przemyśle odzieżowym.

W dniu 12 lipca 2011 r. wnioskodawczyni złożyła wniosek o przyznanie jej prawa do wcześniejszej emerytury. Decyzją z dnia 8 sierpnia 2011 r. organ rentowy odmówił przyznania jej prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że ubezpieczona nie udowodniła żadnego okresu takiej pracy, wobec wymaganych 15 lat.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy, powołując się na przepisy art. 184 i 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS oraz § 2 i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze uznał, że odwołanie wnioskodawczyni nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem nie udowodniła ona wymaganego przepisami okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Sąd ten, mimo tego, że pracodawca wystawił wnioskodawczyni świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach i szczególnym charakterze stwierdził, że prace, które wykonywała wnioskodawczyni nie kwalifikowały się pod prace wymienione w załączniku do powołanego rozporządzenia w wykazie A w dziale VII, pod poz. 8, bowiem Z. W. była krojczym nie obsługującym urządzeń mechanicznych.

Od powyższego wyroku apelację złożyła wnioskodawczyni, zarzucając naruszenie prawa materialnego, tj. art. 32 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS w zw. z § 1 i poz. 8 działu VII wykazu A stanowiącej załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. poprzez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że praca krojczego, polegająca na ręcznym wykrajaniu skór bez użycia urządzenia mechanicznego nie stanowi wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

Wskazując na ten zarzut skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie odwołania, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

W uzasadnieniu apelująca wskazała, że Sąd Okręgowy zawężił definicję pojęcia „urządzenie” wyłącznie do sprzętu mechanicznego, podczas gdy w tej definicji mieści się także sprzęt niemechaniczny, w tym specjalistyczne noże, którymi posługiwała się podczas pracy wnioskodawczyni. Z tego względu, a przede wszystkim z uwagi na to, że praca krojczego, posługującego się takimi narzędziami, wymagała większego skupienia oraz wysiłku, niż przy obsłudze maszyn, winna być ona zaliczona do pracy w warunkach szczególnych wymienionej w dziale VII, pod poz. 8 wykazu A załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja wnioskodawczyni nie zasługiwała na uwzględnienie.

Wbrew zarzutom skarżącej Sąd I instancji przeprowadził właściwe i wszechstronne postępowanie dowodowe, na podstawie którego ustalił istotne dla rozstrzygnięcia sprawy fakty. Sąd ten zastosował także prawidłowe przepisy prawne, które przytoczył i przeanalizował w pisemnym uzasadnieniu wyroku, a Sąd Apelacyjny nie dopatrywał się ich naruszenia i w pełni przychylił się zarówno do ich wykładni dokonanej przez Sąd Okręgowy, jaki i poczynionych przez ten Sąd ustaleń.

Spór w sprawie dotyczył rozstrzygnięcia, czy Z. W., mająca ukończone 55 lat i udowodniony ponad 25-letni ogólny staż ubezpieczenia, a także nie pozostająca w stosunku pracy oraz nie będąca w OFE, spełniła warunki do uzyskania prawa do emerytury, w szczególności, czy udowodniła 15-letni staż pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze. W odniesieniu do tego ostatniego stażu pracy wnioskodawczyni domagała się zaliczenia jej jako pracy w warunkach szczególnych zatrudnienia w (...) w P. w okresie od 22 lutego 1975 r. do 31 października 1990 r. oraz w P.P. (...) Sp. z o.o. Z. w okresie od 2 listopada 1990 r. do 31 grudnia 1998 r.

Należy wskazać, że przepis art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j.: Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.) pozwala kobietom urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. nabyć, po osiągnięciu wieku przewidzianego, m. in. w art. 32, prawo do emerytury, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy (1 stycznia 1999 r.) osiągnęły:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat oraz
- 2) okres składowy i nieskładowy, o którym mowa w art. 27, tj. 20 lat.

Emerytura przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem (ust. 2 omawianego art. 184 ustawy).

Wiek emerytalny pracowników wykonujących pracę w warunkach szczególnych określa wydane na podstawie art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, poz. 43 ze zm.). Przepis § 4 ust. 1 rozporządzenia stanowi, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiet,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Stosownie do § 1 ww. aktu rozporządzenie stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w § 4 – 15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia, zwanych dalej "wykazami".

Dodatkowo należy zaznaczyć, że Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 grudnia 1997 r., II UKN 417/97 (OSNP 1998/21/638) wyjaśnił, iż tylko praca w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze na stanowiskach wymienionych w rozporządzeniu Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. wykonywana stale i w pełnym wymiarze uzasadnia skorzystanie z uprawnienia do wcześniejszej emerytury. Podkreślić przy tym należy, iż skorzystanie z takiego świadczenia jest wyjątkiem od zasady wyrażonej w art. 27 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, dlatego wymagana jest ścisła interpretacja przepisów w tym zakresie.

W sprawie rozstrzygnięcia zatem wymagało, czy Z. W. faktycznie w spornym okresie wykonywała pracę stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach na stanowisku uprawniającym do przejścia na emeryturę w obniżonym wieku.

Jakkolwiek w aktach sprawy znajdują się świadectwa pracy wnioskodawczynie, z których wynika, że w spornych okresach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy była zatrudniona na stanowisku krojczego odzieży skórzanej, które to prace, zostały zaliczone do pracy w warunkach szczególnych wymienionych w Wykazie A załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w dziale VII pod pozycją 8 - obsługa urządzeń do prasowania, klejenia i wykrawania wyrobów w przemyśle odzieżowym, tak jak to słusznie podkreślił Sąd Okręgowy, okoliczność ta nie oznacza związania Sądu treścią tych dokumentów. Należy bowiem wskazać, że stwierdzenie (bądź nie) przez zakład pracy okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych nie ma charakteru wiążącego i podlega kontroli sądu. Świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach oraz zwykle świadectwa pracy nie są dokumentami urzędowymi w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 k.p.c., gdyż podmiot wydający to świadectwo nie jest organem państwowym ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej. Tylko dokumenty wystawione przez te organy stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Natomiast omawiane świadectwa traktuje się w postępowaniu sądowym jako dokumenty prywatne w rozumieniu art. 245 k.p.c., które stanowią dowód tego, że osoba, która je podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Dokument taki podlega kontroli zarówno co do prawdziwości wskazanych w nim faktów, jak i do prawidłowości wskazanej podstawy prawnej. Zatem to, że w świadectwie pracy wpisano prace wymienione w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. nie oznacza kategorię uznania, że pracownik rzeczywiście pracował w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych, jeśli pozostały materiał dowodowy świadczy o okoliczności przeciwniej.

Z dokumentów zebranych w sprawie wynika, że Z. W. zatrudniona była na stanowisku krojczego odzieży skórzanej, co według wystawiającego świadectwo pracy odpowiadało pracom wymienionym w Wykazie A załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w dziale VII pod pozycją 8.

Z wymienionej wyżej regulacji wynika natomiast, że do nabycia emerytury w obniżonym wieku z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych uprawnia praca przy obsłudze urządzeń do prasowania, klejenia i wykrawania wyrobów w przemyśle odzieżowym.

Z zeznań wszystkich świadków – pracowników zatrudnionych w tym samym okresie, co wnioskodawczynie w (...)w P., tj. T. H., S. K., Z. C., a także M. W. i G. W., zatrudnionych z wnioskodawczynią zarówno w ww. przedsiębiorstwie, jak i w P.P. (...) Sp. z o.o. w Z. wynika, że Z. W. pracowała jako krojczy odzieży skórzanej, przy czym była to praca ręczna, tj. przy użyciu specjalnego noża.

Istotne zatem było, czy wykonywanie pracy w postaci wykrawania wyrobów odzieżowych przy użyciu specjalnego noża można zaliczyć do prac wymienionych w cytowanej wyżej regulacji, tj. obsługi urządzeń do wykrawania.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego prawidłowo zostało ocenione przez Sąd I instancji, że w spornych okresach zatrudnienia wnioskodawczynie nie świadczyła pracy na ww. stanowisku uprawniającym do wcześniejszego nabycia uprawnień emerytalnych. Materiał dowodowy, jakim dysponował Sąd Okręgowy w postaci dokumentacji pracowniczej ubezpieczonej, zeznań świadków i samej Z. W., w pełni uzasadniał dokonanie powyższej jego oceny.

Sąd Apelacyjny, wbrew pogładowi apelującej, podzielił stanowisko Sądu I instancji, że pod pojęciem „obsługa urządzeń...” (wymienionym w dziale VII, poz. 8 wykazu A załącznika do cytowanego wyżej rozporządzenia) rozumieć należy urządzenia mechaniczne. Z definicji tego pojęcia zawartej w „Słowniku języka polskiego” wydawnictwa naukowego PWN wynika, że urządzenie jest to mechanizm lub zespół mechanizmów, służący do wykonywania określonych czynności, natomiast mechanizmem jest zespół współpracujących ze sobą części maszyny lub przyrządu. Także powszechne rozumienie tego słowa prowadzi do uznania, że chodzi o sprzęt zmechanizowany. W tym kontekście natomiast nie można przyjąć, że urządzeniem będą nóż, czy nożyce. Z tego m. in. względu nie można zarzucić Sądowi I instancji zastosowania wykładni zawężającej pojęcia „obsługa urządzeń”, tym bardziej, gdy weźmie się pod uwagę, że ustawodawca określając rodzaje prac uznawanych za wykonywane w warunkach szczególnych, brał pod uwagę ich znaczną szkodliwość dla zdrowia, znaczny stopień uciążliwości lub to, że wymagają one wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. W rozpoznawanym przypadku natomiast chodziło o specyfikę pracy krojczego przy obsłudze urządzeń do wykrawania wyrobów w przemyśle odzieżowym, a

zatem m. in. posługującego się elektrycznym nożem. W tym bowiem przypadku konieczna jest znajomość obsługi urządzeń technicznych, ale przede wszystkim duża uwaga i ostrożność, ze względu na niebezpieczeństwo przesunięcia razem z materiałem rąk pod tnący nóż oraz okoliczność, że urządzenie to wibruje i w związku z tym wymaga wykonywania precyzyjnych ruchów. Wymienione niebezpieczeństwa nie występują natomiast przy pracy z użyciem noża ręcznego, która niewątpliwie również wymaga skupienia i wykonywania określonych, specyficznych ruchów, ale sama ta okoliczność nie może decydować o zakwalifikowaniu tejże pracy jako tej wymienionej w dziale VII, pod poz. 8 wykazu A załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r.

Z tych też względów Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację wnioskodawczynie jako bezzasadną.

Orzeczenie o kosztach wydane zostało na podstawie art. 102 k.p.c., zgodnie z którym w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Sąd Apelacyjny uznał, że wnioskodawczynie znajdująca się w trudnej sytuacji materialnej, dysponując świadectwami pracy, stwierdzającymi, że w spornych okresach wykonywała pracę w warunkach szczególnych mogła być przeświadczona o słuszności dochodzonego roszczenia, natomiast organ rentowy korzystał ze stałej obsługi prawnej i nie poniósł dodatkowych nakładów na prowadzenie procesu.

R.S.